

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของเรื่องการศึกษา

ถั่วเหลืองเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศหนึ่ง และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายเนื่องจากถั่วเหลืองเป็นพืชที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์มาก เมล็ดถั่วเหลืองมีโปรตีนสูงเทียบเท่ากับเนื้อสัตว์ นำมาประกอบเป็นอาหารได้หลายชนิด เช่น ผักสดใช้ต้มรับประทานเป็นถั่วระ ส่วนเมล็ดที่แก่แล้วใช้ทำแปรรูปเป็นอาหาร เช่น ถั่วงอก เต้าหู้ เต้าเจี้ยว ซอิ้ว และทำนมถั่วเหลือง เป็นต้น นอกจากนั้นยังสามารถนำมาสกัดเอาน้ำมันสำหรับประกอบอาหารแทนน้ำมันจากสัตว์ได้ น้ำมันถั่วเหลืองใช้ในอุตสาหกรรมทำสบู่ ฝ้าน้ำมัน หมักนิมฟ์ และอุตสาหกรรมยาประเภทปฏิชีวนะต่าง ๆ ส่วนเมล็ดที่สกัดเอาน้ำมันออกแล้วยังใช้เป็นอาหารสัตว์ได้เป็นอย่างดี สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองนั้นประโยชน์ที่ได้รับนอกจากทำรายได้ให้กับผู้ปลูกแล้วยังสามารถทำให้ดินมีความสมบูรณ์ดีขึ้นอีกด้วย ปัจจุบันนี้ผลผลิตถั่วเหลืองยังไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ยังต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งรัดและส่งเสริมให้มีการปลูกถั่วเหลืองเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีปริมาณมากพอที่ให้อริโคท ก่อนโรงงานอุตสาหกรรมภายในประเทศและส่งออกเป็นสินค้าออกเพื่อนำรายได้เข้ามาพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่า รัฐบาลได้กำหนดถั่วเหลืองไว้ในเป้าหมายการเพิ่มปริมาณการผลิตไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 ฉบับที่ 4 ฉบับที่ 5 และฉบับที่ 6

เดิมเน้นการเพิ่มผลผลิตใช้วิธีการขยายพื้นที่การเพาะปลูก แต่ขณะนี้ไม่สามารถทำเช่นนั้นได้อีก เพราะพื้นที่ทางการเกษตรมีอยู่จำนวนจำกัด ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ได้วางแผนปรับโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตรมาเป็นการเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่า การเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่จำเป็นต้องปรับปรุงปัจจัยการผลิตและการเพิ่มปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมพร้อม ๆ กันไป จึงจะสามารถเพิ่มผลผลิตได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เมล็ดพันธุ์เป็นปัจจัยการผลิตหนึ่งและเป็นปัจจัยอันดับแรกที่ต้องได้รับการปรับปรุงให้เป็น

เมล็ดพันธุ์ที่ดีก่อนจะนำไปวิจัยการผลิตอย่างสิ้นเปลือง มิฉะนั้นการนำไปวิจัยการผลิตอื่นจะไม่ได้ผลตามที่ต้องการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการวิจัย เพื่อปรับปรุงพันธุ์พืชให้เป็นเมล็ดพันธุ์ที่ดี เมล็ดพันธุ์ที่ดีได้รับการปรับปรุงแล้วหมายถึงเมล็ดพันธุ์ที่มีความต้านทานโรคและแมลง ให้ผลผลิตสูง มีคุณภาพในการใช้ประโยชน์ได้ดีและมีการสนองตอบต่อการใช้ปุ๋ยและน้ำอย่างสูงด้วย ซึ่งจากการทดสอบการใช้เมล็ดพันธุ์ดังกล่าวเปรียบเทียบกับเมล็ดพันธุ์พื้นเมืองแล้ว จะให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20 และเพื่อให้เกษตรกรสามารถซื้อหาเมล็ดพันธุ์ที่ดีมาเพาะปลูก กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดตั้งกองขยายพันธุ์พืชขึ้นเพื่อผลิตและขยายเมล็ดพันธุ์พืชเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีคุณภาพดีออกจำหน่ายให้แก่เกษตรกร

ในปัจจุบันการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองยังไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร เมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองซึ่งผลิตโดยกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถผลิตได้เพียงร้อยละ 14 ของความต้องการของเกษตรกร การขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีจึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการเพิ่มผลผลิตข้าวเหลืองของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากงานผลิตเมล็ดพันธุ์ให้มีคุณภาพดีนั้น มีกรรมวิธีการผลิตที่ยุ่งยากซับซ้อนพอสมควร เพราะต้องอาศัยเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตที่มีประสิทธิภาพ การจัดการที่ดี และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์สูง ซึ่งต้องให้เงินลงทุนสูง จึงยังไม่ได้ราคาความสนใจจากภาคเอกชนมากนัก แต่เพื่อเป็นการเร่งรัดและส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีเพียงพอกับความต้องการ รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินงาน โดยกำหนดให้อุตสาหกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้รับ การส่งเสริมการลงทุน จากที่กล่าวมาข้างต้นควรที่จะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลือง เพื่อประโยชน์ต่อภาคเอกชนผู้สนใจจะลงทุน เพื่อให้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีมีเพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลที่กรมส่งเสริมการเกษตรจะนำไปประกอบการพิจารณาการกำหนดราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระบบและวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์มุ่งศึกษาขั้นตอนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ และของศูนย์ขยายพันธุ์ของขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเริ่มตั้งแต่การที่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการนำข้าวเหลืองพันธุ์หลักจากกรมวิชาการเกษตร (ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรจัดหาและจัดส่ง ให้ด้วยราคาต้นทุน) ไปเพาะปลูกในแปลงของเกษตรกร จนกระทั่งการนำข้าวเหลืองพันธุ์จากเกษตรกรผู้ร่วมโครงการเพื่อนำมาปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ในโรงงานที่ศูนย์ขยายพันธุ์ซึ่งจะได้เมล็ดพันธุ์ขยาย (Registered Seed) และเมล็ดพันธุ์จำหน่าย (Extension Seed) ที่พร้อมจะจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไป การศึกษาดังนี้ ได้ศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลือง 2 พันธุ์ คือ พันธุ์สจ.4 และพันธุ์สจ.5 ที่ดำเนินการผลิตโดยกองขยายพันธุ์พืช โดยจะศึกษาถึงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองพันธุ์สจ.4 ของศูนย์การขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่ และเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองพันธุ์สจ.5 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองส่วนใหญ่ของกองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วิธีการดำเนินการศึกษาและค้นคว้า

1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร หนังสือ และรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การปลูกข้าวเหลืองและการผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์

2. รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสอบถามเกษตรกรผู้ร่วมโครงการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลือง และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร
3. วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.5 ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง และพันธุ์สจ.4 ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่
4. วิเคราะห์ต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.5 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง และพันธุ์สจ.4 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง ให้มีปริมาณมากเพียงพอแก่ความต้องการของเกษตรกรทั่วไป
2. เพื่อเป็นแนวทางและส่วนประกอบในการศึกษาแก่ภาคเอกชนที่จะลงทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง
3. เพื่อเป็นแนวทางแก่กรมส่งเสริมการเกษตรในการกำหนดราคารับซื้อคืนจากเกษตรกรผู้ร่วมโครงการและเพื่อการกำหนดราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองที่ปรับปรุงสภาพเรียบร้อยแล้วแก่เกษตรกรทั่วไป